

พลของการเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะต่อพฤติกรรม
เชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล
Effects of Participation in Dhamma Camp Project
on Moral Behaviors of Nursing Students

ทิพวรรณ เทียมแสน พย.ม.* Tipawan Tiemsan, M.N.S.*
เบญจวรรณ กัญยานะ พย.ม.* Benchawan Kanyana, M.N.S.*
สุทธิดา อ่อนละออง พย.ม.* Sutthida Ornlao, M.N.S.*
รัชนิตา เขียนโพธิ์ พย.ม.* Ratchanita Kienpor, M.N.S.*
กรรณิการ์ กาศสมบุรณ์ พย.ม.* Kannika Katsomboon, M.N.S.*

Corresponding Authors : Email: Tipawaner@gmail.com

Received: 30 Sep 2019, Revised: 13 Oct 2019, Accepted: 20 Nov 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะต่อพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวนทั้งสิ้น 144 คน โครงการค่ายธรรมะประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้ 1) กิจกรรมปฐมนิเทศ 2) กิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ 3) กิจกรรมนั่งสมาธิและเดินจงกรม 4) กิจกรรมธรรมะบรรยายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมโดยพระวิทยากร 5) กิจกรรมกลุ่มสรุปเนื้อหาธรรมะบรรยายและนำเสนอการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 6) กิจกรรมการสะท้อนคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 7) กิจกรรมจิตอาสา และ 8) กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และแบบสอบถามการสังเกตพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม ที่มีค่าดัชนีความตรงเนื้อหาเท่ากับ 0.92 และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ One-way repeated measure ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมนักศึกษาพยาบาล หลังสิ้นสุดโครงการค่ายธรรมะ 1 สัปดาห์และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมหลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือนไม่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลควรนำผลจากการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: โครงการค่ายธรรมะ พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม นักศึกษาพยาบาล

* อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีแพร่ Email: benchawankanyana@gmail.com, myoil_sutthida@hotmail.com, beself_ra@hotmail.com, yingnoynoy@gmail.com

* Nursing Instructor of Boromrajonani College of Nursing, Phrae

Abstract

This quasi-experimental research aimed to study the effects of participations in Dhamma camp project on moral behaviors of nursing students. Subjects were 144 nursing students who studied in 1st, 2nd and 3rd year. The Dhamma camp project composed of 8 activities, as follows 1) Orientation 2) Prayer 3) Meditation 4) Dharma lecture 6) Group discussion, reflection and exchange experiences 7) Volunteer and 8) Mediation. The research instruments were questionnaires included personal datas and moral behaviors. The CVI for the questionnaires was 0.92 and the Cronbach's alpha coefficient was 0.96. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and One-way repeated measure ANOVA.

The results founded that, the mean scores of moral behaviors at 1 week and 6 months after the completion of the Dhamma project were statistically significantly higher than mean scores before participating in the Dhamma project ($p = 0.05$), mean scores of moral behaviors at 1 week and 6 months after the completion of the project were found no different. Therefore, the administrator of nursing education institutions should apply the finding of this research to develop activities for promote moral behaviors of nursing students.

Keywords: Moral camp project, Moral behaviors, Nursing students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมที่หลากหลายจากทั่วโลก มีอิทธิพลต่อการปรับเปลี่ยนของสังคมไทยในทุกมิติอย่างรวดเร็ว ดังจะสังเกตเห็นได้ว่า ปัจจุบันค่านิยมของคนไทยมีแนวโน้มมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น การตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม การมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ และการมีจิตสาธารณะลดน้อยลง¹ แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยกำลังเสี่ยงต่อการเผชิญวิกฤติความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม และซิมซ์วัฒนธรรมหรือค่านิยมที่ไม่ดีงามได้โดยง่าย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่อทั้งระดับบุคคล ครอบครัว และสังคมตามมา แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ได้ให้ความสำคัญต่อการยกระดับ

คุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ มุ่งเน้นพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของประชากรทุกช่วงวัยให้มีสุขภาพที่ดี ร่วมกับการมีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม จึงมีนโยบายให้สถาบันทางสังคม ทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา ให้มีบทบาทในการหล่อหลอม เยาวชนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดี มีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม และมีภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจต่อสิ่งยั่วยุต่างๆ สถาบันการศึกษา ถือเป็นสถาบันหนึ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการสนับสนุนและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้แก่บุคคล เนื่องจากเป็นสถาบันที่บุคคลมีความใกล้ชิดและใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยาวนาน ปัจจุบันจึงได้มีการกำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้² ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นหนึ่งในผลลัพธ์การเรียนรู้ เนื่องด้วยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาบุคคลให้เป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข¹⁻³ แต่การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมเฉพาะในห้องเรียนยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงควรมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร สำหรับส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการประสบการณ์ทางคุณธรรมจริยธรรมด้วยวิธีการและจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อช่วยให้เกิดความรู้เข้าใจความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในการนำไปปฏิบัติจริง จนซึมซับเป็นนิสัยและใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมกำกับพฤติกรรมของตนเอง ให้มีคุณลักษณะของผู้มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างถาวร⁴

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีแพร่ เป็นสถาบันอุดมศึกษาในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก เริ่มเปิดดำเนินการในปี พ.ศ. 2558 เพื่อผลิตบัณฑิตทางการพยาบาลที่มีอัตลักษณ์ของการบริการสุขภาพ ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ส่งมอบให้กับสังคม และเนื่องจากวิชาชีพพยาบาลเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์โดยตรง จึงถูกคาดหวังจากสังคมว่า ต้องเป็นผู้ให้บริการที่มีจิตใจเมตตา มีความละเอียดอ่อน เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ปฏิบัติต่อผู้รับบริการอย่างเท่าเทียม ดังนั้นบัณฑิตทางการพยาบาล นอกจากจะต้องเป็นผู้มีความรอบรู้ในศาสตร์ทางการพยาบาลแล้ว ยังต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางที่ถูกต้อง ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยกระบวนการหล่อหลอมกลมกล่อมกลาทั้งในทางตรงและทางอ้อมอย่างต่อเนื่อง จนเกิดเป็นค่านิยมหรือพฤติกรรมที่ถาวร⁵⁻⁶ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีแพร่ มีนโยบายการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน แต่เนื่องจากเป็นสถาบันการศึกษาใหม่ที่เปิดดำเนินการมาได้ 4 ปี จึงอยู่ในช่วงของการพัฒนารูปแบบของกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นักศึกษา ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานและเป็นรูปธรรม และยังพบการรายงานปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักศึกษาพยาบาลจาก

รายงานของอาจารย์เวรหอพัก อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์ที่ปรึกษาอยู่เป็นระยะ ซึ่งจากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาดังกล่าวพบว่าเกิดจากหลายปัจจัย อาทิ นักศึกษาเป็นบุคคลที่มีอายุช่วง 18-20 ปี ซึ่งเป็นระยะวัยรุ่นตอนปลาย ที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ มีพัฒนาการที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และมีพื้นฐานหรือประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกัน เพราะมาจากครอบครัวและสถาบันการศึกษาในระดับมัธยมที่หลากหลาย รวมทั้งต้องพักอาศัยอยู่ในหอพักของวิทยาลัยซึ่งมีกฎระเบียบแตกต่างจากที่เคยอยู่บ้าน ส่งผลให้ต้องปรับตัวในหลายด้านพร้อมๆ กัน จนบางครั้งอาจเกิดความเครียดและแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวถึงแม้จะเป็นปัญหาในระดับที่ไม่รุนแรง แต่หากถูกละเลยจะทำให้กลายเป็นปัญหาที่เรื้อรังแก้ไขได้ยาก และพัฒนาเป็นบุคลิกภาพที่มีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลอย่างถาวร⁷

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า บุคคลในระดับอุดมศึกษาเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post-conventional level) สามารถเข้าใจสิ่งที่เกินนามธรรม คิดไตร่ตรองในเชิงเหตุและผล และตระหนักถึงผลกระทบได้⁷ การใช้ระเบียบที่เข้มงวดหรือการโทษแต่เพียงอย่างเดียวจึงไม่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคคลในช่วงวัยดังกล่าวได้ แต่ควรอาศัยกระบวนการที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative learning) การกระทำหรือพฤติกรรม ด้วยความตระหนักและเข้าใจที่ถูกต้อง มองเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนให้เป็นคนที่มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างชัดเจน และนำไปสู่การปฏิบัติจนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างถาวร^{5,8} พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีหลักคำสอนบุคคลให้พัฒนาตนเองบน

พื้นฐานของเหตุผลและความถูกต้อง ก่อนจะเชื่อหรือ
กระทำสิ่งใดๆ จะต้องพิจารณาด้วยสติปัญญาให้เห็น
แจ้งประจักษ์ด้วยตนเอง ผลของการปฏิบัติว่าจะก่อให้เกิด
คุณหรือโทษ ซึ่งปัจจุบันได้รับการยอมรับกันอย่าง
กว้างขวางว่าสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา
คุณธรรมจริยธรรมแก่บุคคลทุกระดับและทุกองค์กร
จึงเหมาะสำหรับใช้พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในช่วง
วัยของนักศึกษาพยาบาล

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจ
ที่จะศึกษาผลของการเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะต่อ
พฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษา
พยาบาล ในนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 ซึ่งยังไม่เคยเข้าร่วม
โครงการค่ายธรรมะ เพื่อนำผลการศึกษามาเป็น
แนวทางในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมพัฒนา
คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี แพร่ ให้มีความชัดเจนและมี
ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม
เชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนเข้า
ร่วมโครงการค่ายธรรมะ และหลังสิ้นสุดโครงการ 1
สัปดาห์และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม
เชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลหลังสิ้นสุด
โครงการค่ายธรรมะ 1 สัปดาห์และหลังสิ้นสุด
โครงการ 6 เดือน

สมมุติฐานการวิจัย

1. คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรม
จริยธรรม หลังสิ้นสุดโครงการค่ายธรรมะ 1 สัปดาห์

และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือนสูงกว่าก่อนเข้าร่วม
โครงการ

2. คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรม
จริยธรรม หลังสิ้นสุดโครงการค่ายธรรมะ 1 สัปดาห์
และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและ
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual
framework) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent variables) คือ
โครงการค่ายธรรมะที่ประกอบกิจกรรมหลัก 8
กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมปฐมนิเทศ 2) กิจกรรม
ทำวัตรสวดมนต์ 3) กิจกรรมนั่งสมาธิและเดินจงกรม
4) กิจกรรมธรรมะบรรยายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรม
จริยธรรมโดยพระวิทยากร 5) กิจกรรมกลุ่มสรุป
เนื้อหาธรรมะบรรยายและนำเสนอการนำไปประยุกต์
ใช้ในชีวิตประจำวัน 6) กิจกรรมการสะท้อนคิดและ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น 7) กิจกรรมจิตอาสา และ 8)
กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ

ตัวแปรตาม (Dependent variables) คือ
พฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม 5 ด้าน ประกอบด้วย
ด้านการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ด้านการพิจารณา
แยกแยะความดี-ชั่วหรือสิ่งถูก-ผิด ด้านการมีระเบียบ
วินัยและความรับผิดชอบในตนเอง ด้านการเคารพใน
คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองและผู้
อื่น และด้านการอดทนอดกลั้นและการควบคุมตนเอง

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบกลุ่มเดียววัดซ้ำหลายครั้ง โดยมีการวัดคะแนนพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลก่อนเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี แพร่ จำนวน 199 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 2 และ 3 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี แพร่ จำนวน 144 คน ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) ได้แก่ 1) นับถือศาสนาใดก็ได้ หากไม่ได้นับถือศาสนาพุทธ สามารถยกเว้นการสวดมนต์หรือทำกิจกรรมที่ขัดต่อหลักศาสนาของตนเอง

2) เข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะครบ 3 คืน 3 วัน 3) สมัครใจเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ โครงการค่ายธรรมะที่มีชุดกิจกรรมสำหรับให้นักศึกษาพยาบาลได้ฝึกปฏิบัติตลอด 3 วัน 3 คืน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมปฐมนิเทศ 2) กิจกรรมทำวัตรสวดมนต์ 3) กิจกรรมนั่งสมาธิและเดินจงกรม 4) กิจกรรมธรรมะบรรยายเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมโดยพระวิทยากร 5) กิจกรรมกลุ่มสรุปเนื้อหาธรรมะบรรยายและนำเสนอการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 6) กิจกรรมการสะท้อนคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 7) กิจกรรมจิตอาสา และ 8) กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ตามแนวทางทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรมด้วยเหตุผล (Moral reasoning) ของโคลเบอร์ก ทำการ

ปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของ
พระวิทยากรและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพุทธศาสตร์
จากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตแพร่

ส่วนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม
ข้อมูล ประกอบด้วย

1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่
เพศ อายุ ระดับชั้นปี ศาสนา ประสบการณ์การเข้า
ร่วมค่ายธรรมะ

2) แบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมเชิง
คุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ที่ผู้วิจัย

สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มี
จำนวน 38 ข้อ จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้าน
การเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ด้านการพิจารณาแยกแยะ
ความดีความชั่วหรือสิ่งถูกสิ่งผิด ด้านการมีระเบียบ
วินัยและความรับผิดชอบในตนเอง ด้านการเคารพใน
คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของตนเองและ
ผู้อื่น และด้านการอดทนอดกลั้นและควบคุมตนเอง
เกณฑ์การให้คะแนนและแปลความหมายของคะแนน
เป็นแบบ ประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating
scale) 5 ระดับ⁹ ดังนี้

5 หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมมากที่สุด

4 หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมมาก

3 หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมปานกลาง

2 หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมน้อย

1 หมายถึง ปฏิบัติพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยจากเกณฑ์คะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1. ความตรงของเนื้อหา

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการแสดงพฤติกรรมเชิง
คุณธรรมจริยธรรม ไปทำการตรวจสอบความตรงด้าน
เนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านประกอบด้วย
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพุทธศาสตร์ ด้านการศึกษาสาขา
จิตวิทยา และสาขาบริหารการศึกษา ได้ค่า CVI
เท่ากับ 0.92

2. ความเชื่อมั่น

หาความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามการแสดง
พฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม ไปทดลองใช้กับ
นักศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรจำนวน
30 ราย แล้วนำคะแนนที่ได้ไปหาค่าสัมประสิทธิ์

แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

ได้ค่าเท่ากับ .96

การพิทักษ์สิทธิประชากร

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัย
จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย สำนักงาน
สาธารณสุขจังหวัดแพร่ เลขที่ 021/ 2561 ลงวันที่ 28
มีนาคม 2561 และผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิประชากร
ในการวิจัย โดยทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำ
วิจัย ขั้นตอนการดำเนินการและการรวบรวมข้อมูล
ให้นักศึกษาพยาบาลทุกคนได้รับทราบ ก่อนเริ่มแจก
แบบสอบถาม โดยนักศึกษาสามารถออกจากกรวิจัย
ได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องอธิบายเหตุผลและจะไม่มีผลต่อ

การเรียนการสอน ข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับ และมีการใช้รหัสที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแทนชื่อ-นามสกุลจริง การนำข้อมูลไปอภิปรายหรือพิมพ์เผยแพร่จะทำในภาพรวมของผลการวิจัยเท่านั้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1-3
2. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย การพิทักษ์สิทธิ์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม แล้วทำการแจกแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ก่อนเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ
3. จัดให้นักศึกษาพยาบาลทั้ง 3 ชั้นปี เข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ ณ วัดแพร่ธรรมาราม อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ เป็นเวลา 3 วัน 3 คืน
4. แจกแบบสอบถามให้ ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการค่ายธรรมะ 1 สัปดาห์ (M1)
5. ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการค่ายธรรมะ เป็นระยะเวลา 6 เดือน ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้ทำอีกครั้ง (M2)
6. ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลส่วนบุคคล ด้วยค่าความถี่และร้อยละ
2. วิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมก่อนเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1) และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2) ด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมก่อนเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1) และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2) โดยใช้สถิติ One-way repeated measure ANOVA

ผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 91.0 เพศชาย ร้อยละ 9.0 อายุระหว่าง 18-20 ปี ร้อยละ 75.7 และอายุ 21 ปีขึ้นไป ร้อยละ 24.3 กำลังศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 31.9, 37.5 และ 30.6 ตามลำดับ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 93.7 นับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ 5.6 ไม่นับถือศาสนาใด ๆ ร้อยละ 0.7 และมีประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ 1-5 ครั้ง ร้อยละ 94.4 ไม่เคยเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ ร้อยละ 5.6

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี ก่อนเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะเปรียบเทียบกับหลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ พบว่า หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลทั้ง 3 ชั้นปี สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการทุกด้าน โดยคะแนนเฉลี่ยก่อนเข้าร่วมโครงการในภาพรวมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.58$, S.D.= 0.29) ชั้นปีที่ 2 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.28$, S.D.= 0.32) และชั้นปีที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.24$, S.D.= 0.35) คะแนนเฉลี่ยหลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ชั้นปี ($\bar{x}=3.69$, S.D.= 0.26, $\bar{x}=3.57$, S.D.= 0.33 และ $\bar{x}=3.59$, S.D.= 0.30 ตามลำดับชั้นปี) และพบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมภายหลังระยะเวลา 6 เดือน ของนักศึกษาพยาบาลทั้ง 3 ชั้นปี อยู่ในระดับมากและมีระดับคะแนนสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการทุกด้านเช่นเดียวกัน ($\bar{x}=3.67$, S.D.= 0.29, $\bar{x}=3.51$, S.D.= 0.29 และ $\bar{x}=3.58$, S.D.= 0.31 ตามลำดับชั้นปี) (ดังตารางที่ 1)

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลแต่ละชั้นปี หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ เปรียบเทียบกับหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน พบว่า หลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมในภาพรวมของนักศึกษาพยาบาลทั้ง 3 ชั้นปี ต่ำกว่าหลังสิ้นสุด

โครงการ 1 สัปดาห์เล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ($\bar{x}=3.67$, S.D.= 0.29, $\bar{x}=3.51$, S.D.= 0.29 และ $\bar{x}=3.58$, S.D.= 0.31 ตามลำดับชั้นปี) (ดังตารางที่ 1)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยรายด้านหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน ที่เพิ่มสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยหลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ ได้แก่ ด้านการพิจารณาแยกแยะความดีความชั่วและสิ่งผิดสิ่งถูก และด้านการอดทนอดกลั้นและควบคุมตนเอง ดังนี้ คะแนนเฉลี่ยด้านการพิจารณาแยกแยะความดีความชั่วและสิ่งผิดสิ่งถูกหลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ของทั้ง 3 ชั้นปีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.44$, S.D.= 0.51, $\bar{x}=3.49$, S.D.= 0.59 และ $\bar{x}=3.31$, S.D.= 0.51 ตามลำดับชั้นปี) และคะแนนเฉลี่ยหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือนชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.71$, S.D.= 0.41) และ ชั้นปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.57$, S.D.= 0.47) ส่วนชั้นปีที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.42$, S.D.= 0.59) ส่วนคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมด้านการอดทนอดกลั้นและควบคุมตนเอง หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก

($\bar{x}=3.57$, S.D.= 0.44) ชั้นปีที่ 2 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.40$, S.D.= 0.46) ชั้นปีที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.39$, S.D.= 0.43) และคะแนนเฉลี่ยหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน ชั้นปีที่ 1 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.80$, S.D.= 0.41) และ ชั้นปีที่ 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.41$, S.D.= 0.44) ส่วนชั้นปีที่ 3 อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.43$, S.D.= 0.40) (ดังตารางที่ 1)

5. เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลทั้ง 3 ชั้นปี ก่อนเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1) และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2) พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมหลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1) (3.61 ± 0.30) และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2) (3.59 ± 0.30) สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ (3.37 ± 0.35) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมหลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1) (3.61 ± 0.30) และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (3.59 ± 0.30) (M2) ไม่แตกต่างกัน (ดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาลก่อนเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน จำแนกตามชั้นปี

พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม	ชั้นปีที่ 1		ชั้นปีที่ 2		ชั้นปีที่ 3				
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี									
ก่อนเข้าร่วมโครงการ	3.58	0.40	มาก	3.17	0.67	ปานกลาง	3.22	0.65	ปานกลาง
หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1)	3.83	0.40	มาก	3.66	0.52	มาก	3.92	0.47	มาก
หลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2)	3.67	0.44	มาก	3.53	0.51	มาก	3.76	0.52	มาก
ด้านการพิจารณาแยกแยะความดี-ชั่ว หรือสิ่งถูก-ผิด									
ก่อนเข้าร่วมโครงการ	3.43	0.66	ปานกลาง	3.26	0.73	ปานกลาง	3.13	0.72	ปานกลาง
หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1)	3.44	0.51	ปานกลาง	3.49	0.59	ปานกลาง	3.31	0.51	ปานกลาง
หลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2)	3.71	0.41	มาก	3.57	0.47	มาก	3.42	0.59	ปานกลาง
ด้านการมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในตนเอง									
ก่อนเข้าร่วมโครงการ	3.83	0.30	มาก	3.42	0.53	ปานกลาง	3.39	0.55	ปานกลาง
หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1)	3.87	0.28	มาก	3.71	0.37	มาก	3.79	0.46	มาก
หลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2)	3.69	0.38	มาก	3.56	0.41	มาก	3.70	0.32	มาก
ด้านการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ของตนเองและผู้อื่น									
ก่อนเข้าร่วมโครงการ	3.53	0.53	มาก	3.33	0.48	ปานกลาง	3.37	0.54	ปานกลาง

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม ของนักศึกษาพยาบาลก่อนเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน จำแนกตามชั้นปี (ต่อ)

พฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม	ชั้นปีที่ 1		ชั้นปีที่ 2		ชั้นปีที่ 3				
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1)	3.66	0.40	มาก	3.60	0.36	มาก	3.56	0.36	มาก
หลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2)	3.56	0.34	มาก	3.48	0.35	ปานกลาง	3.59	0.40	มาก
ด้านการอดทนอดกลั้นและการควบคุมตนเอง									
ก่อนเข้าร่วมโครงการ	3.55	0.45	มาก	3.23	0.41	ปานกลาง	3.11	0.34	ปานกลาง
หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1)	3.57	0.44	มาก	3.40	0.46	ปานกลาง	3.39	0.43	ปานกลาง
หลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2)	3.80	0.41	มาก	3.41	0.44	ปานกลาง	3.43	0.40	ปานกลาง
รวมทุกด้าน									
ก่อนเข้าร่วมโครงการ	3.58	0.29	มาก	3.28	0.32	ปานกลาง	3.24	0.35	ปานกลาง
หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1)	3.69	0.26	มาก	3.57	0.33	มาก	3.59	0.30	มาก
หลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2)	3.67	0.29	มาก	3.51	0.29	มาก	3.58	0.31	มาก

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล ก่อนเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1) และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2)

คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม	Mean Diff	Std. Error	p-value
ก่อนเข้าร่วมโครงการ (3.37 ± 0.35) – หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1) (3.61 ± 0.30)	-.245*	0.038	.000
ก่อนเข้าร่วมโครงการ (3.37 ± 0.35) – หลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2) (3.59 ± 0.30)	-.221*	.038	.000
หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ (M1) (3.61 ± 0.30)– หลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน (M2) (3.59 ± 0.30)	.023	.032	1.000

*p < 0.05

อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลทั้ง 3 ชั้นปี หลังสิ้นสุดโครงการ 1 สัปดาห์ และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยและสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กิตตา ปรัตถจริยา และคณะ¹⁰ ที่พบว่า ชุดฝึกอบรมการบริหารจิตตามแนวพุทธ สามารถเสริมสร้างจิตลักษณะทางพุทธด้านความศรัทธา ความเชื่อเรื่องกรรม การปฏิบัติตนตามหลักบุญสิกขา ความกตัญญูรู้คุณต่อบุคคลและความกตัญญูรู้คุณต่อแผ่นดินของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการศึกษาของศศิญาดา ธนยศโสภณ¹¹ ที่พบว่า หลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาจิตเพื่อพ่อ ฌวัตป่าเจริญราช จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างมีความอ่อนน้อมถ่อมตน อ่อนโยน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มองโลกในด้านดีและเข้าใจความเป็นจริงของชีวิตมากขึ้น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้น สามารถควบคุมอารมณ์ที่พอใจและไม่พอใจได้รวดเร็ว

ขึ้น และรู้สึกมีอารมณ์รัก โลก โกรธ หลง ลดน้อยลงเช่นเดียวกับผลการศึกษา ประไพรัตน์ ลำไฉ⁵ ที่พบว่า หลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม ด้านความมีวินัย ซื่อสัตย์ และความมีจิตสาธารณะและมีเหตุผลเชิงจริยธรรม สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าโครงการค่ายธรรมะ “สาละน้อมใจ พัฒนาจิต ชีวิตเป็นสุข” เป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลได้จริง โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าว เกิดจากกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงตามชุดของกิจกรรมในโครงการค่ายธรรมะ ร่วมกับได้รับการอบรมชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องจากพระวิทยากร จนส่งผลให้เกิดการรู้คิดด้วยตนเองที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางบวก ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก (Kolberg) ที่กล่าวว่า การพัฒนาของจริยธรรมแต่ละขั้น เป็นผลจากการคิดไตร่ตรองของบุคคล ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลที่จะนำมาพิจารณาไตร่ตรองซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ความเข้าใจของตนเองในสิ่งต่าง ๆ และอีกส่วนหนึ่งเป็นข้อมูลประสบการณ์ที่ได้รับมาใหม่ โดยเฉพาะ

ข้อมูลที่ได้รับฟังจากบุคคลอื่นที่อยู่สูงกว่าระดับของตนเอง จนทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมสำหรับนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างเหมาะสม^{5,10-11}

2. คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม หลังสิ้นสุดโครงการค่ายธรรมะ 1 สัปดาห์ และหลังสิ้นสุดโครงการ 6 เดือน ไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ถึงแม้การเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ “สาละน้อมใจ พัฒนาจิต ชีวิตเป็นสุข” จะสามารถช่วยให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาความรู้สึกรู้จักคิดพิจารณาถึงประโยชน์ของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมไปในทางบวก และนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน แต่ก็อาจเป็นไปได้ว่า ในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษาตลอดระยะเวลา 6 เดือนหลังสิ้นสุดเข้าร่วมโครงการ มีโอกาสสัมผัสกับกับสิ่งเร้าที่ทำให้กลับไปสู่จิตลักษณะเดิมที่เกิดจากการสั่งสมและติดตัวมา ทำให้มีการแสดงออกพฤติกรรมแบบเดิมได้ ดังนั้นหากต้องการให้นักศึกษามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมในทางบวกแบบคงทนถาวร และมีการพัฒนาในระดับที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ในการส่งเสริมพฤติกรรมดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ เช่น การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในการเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวันในชั่วโมงกิจการนักศึกษา การสร้างแรงจูงใจในการแสดงออกถึงพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรม เช่น กิจกรรมยกย่องเชิดชูบุคคลด้านคุณธรรมจริยธรรมประจำเดือน เป็นต้น เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนและสนับสนุนให้นักศึกษาได้แสดงออกถึงพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง และซึมซับจนเกิดเป็นพฤติกรรมอย่างถาวร ดังแนวคิดที่กล่าวว่า มนุษย์จะไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้จากการคิดเพียงครั้งเดียว แต่จะค่อย ๆ พัฒนาความคิดในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปที่ละขั้น และการที่จะทำให้พฤติกรรมใด ๆ คงอยู่ถาวรจำเป็นต้องอาศัยหลายองค์ประกอบช่วย

สนับสนุน เช่น ความมุ่งมั่นตั้งใจในการกระทำ พฤติกรรมของบุคคล การส่งเสริมสนับสนุนจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และระยะเวลาในการกระทำพฤติกรรม ซึ่งไม่มีกฎตายตัวว่านานเท่าใด ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของพฤติกรรมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังควรได้รับการเสริมแรงจากบุคคลและสิ่งแวดล้อมในการสร้างแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรม¹²⁻¹⁴ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ขจิต บุญประดิษฐ์และคณะ¹⁵ ที่พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราช คือ วัฒนธรรมองค์กรในวิทยาลัยมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การมีโครงสร้างภายใต้รั้วครอบครัวเดียวกันทำให้มีการร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรม

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดซ้ำหลายครั้ง ซึ่งไม่ได้ทำการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน (Control extraneous variables) จึงอาจทำให้ไม่สามารถยืนยันได้ชัดเจนว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจากโครงการค่ายธรรมะเพียงอย่างเดียว และมีนักศึกษาจำนวน 9 คน ที่ไม่นับถือศาสนาพุทธเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้ ซึ่งอาจส่งผลให้ผลการวิจัยมีความคลาดเคลื่อน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการจัดโครงการค่ายธรรมะอย่างต่อเนื่องทุกปี เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง
2. ควรนำผลของโครงการค่ายธรรมะ ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาพยาบาลในชั่วโมงกิจกรรมเป็นระยะ เพื่อให้นักศึกษาได้รับการส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาแบบ 2 กลุ่มเพื่อสามารถยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล เป็นผลมาจากประสิทธิภาพของการเข้าร่วมโครงการค่ายธรรมะ
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่าง

- พฤติกรรมที่คาดหวังกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงในด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี
3. ควรทำการศึกษาติดตามพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษาเพื่อประเมินความคงอยู่ของคุณธรรมจริยธรรม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี แพร่ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ที่ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือวิจัยให้มีความสมบูรณ์ ขอขอบคุณนักศึกษาพยาบาลที่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและให้ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. สรุปลงสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. [ออนไลน์]. 2560 [เข้าถึงเมื่อ 2562/10/16]. เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/download/plan12สรุปลงสาระสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่12.pdf>.
2. สุทธิวรรณ ตันตริจนาวงศ์ และศศิกัญจน์ ทวีสุวรรณ. การส่งเสริมคุณธรรมที่มีประสิทธิภาพ : กรณีศึกษากลุ่มเด็ก/เยาวชนและข้าราชการภาครัฐ. รายงานการวิจัย.กรมการศาสนา: กระทรวงวัฒนธรรม. [ออนไลน์]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 2562/8/4]. เข้าถึงได้จาก: <http://e-book.dra.go.th /p/43.html>
3. คณะกรรมาธิการปฏิรูปค่านิยมศีลปะ วัฒนธรรมและการศาสนา สภาปฏิรูปแห่งชาติ. วาระการพัฒนา : ระบบค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีและมนุษย์ที่สมบูรณ์. [ออนไลน์]. 2558 [เข้าถึงเมื่อ 2562/8/7]. เข้าถึงได้จาก: http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nrc2557/d080358-01.pdf.
4. กระทรวงศึกษาธิการ. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม : ปัญหาที่ทำนายของครูไทย. [ออนไลน์]. 2552 [เข้าถึงเมื่อ 2562/10/15]. เข้าถึงได้จาก:<http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=9896&Key=hotnews>
5. ประไพรัตน์ ลำใจ. รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา. (2557); 2(2): 46-58.
6. พระดำรงค์ ละเอียด และ สาธิต ผลเจริญ. แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมพื้นฐาน 8 ประการของนักเรียนโรงเรียนวัดละอวด อำเภอลำปาง จังหวัดบุรีรัมย์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ [ออนไลน์]. 2557. [เข้าถึงเมื่อ 2562/8/10]; (6)2: 108-127 เข้าถึงได้จาก: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/bruj/article/view/76831/0>
7. พนม เกตุมาน. พัฒนาการวัยรุ่น. [ออนไลน์]. 2550 [เข้าถึงเมื่อ 2562/10/15]. เข้าถึงได้จาก: https://www.psyclin.co.th/new_page_56.htm
8. นีออน พิณประดิษฐ์. จริยธรรม: ทฤษฎีและรูปแบบการพัฒนา. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2555).

9. บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น. (2553).
10. กิตตา ปรีถถจริยา และ อุบล เลี้ยววาริณ. ผลของการใช้ชุดฝึกอบรมการบริหารจิตตามแนวพุทธเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะทางพุทธ และลักษณะทางพุทธ ของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. วารสารปัญญาภิวัตน์. (2558); 7(2): 207-216.
11. ศศิญาดา ธนยศโสภณ. ประสิทธิผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานโครงการพัฒนาจิตเพื่อพ่อ ณ วัดป่าเจริญราช จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต.ธนบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี; 2558.
12. ปัญญาภา วรวัฒน์ชัย. พัฒนาพฤติกรรมมนุษย์. [ออนไลน์]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 2562/8/4]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.bsru.ac.th/identity/archives/2514>
13. กองจิตวิทยาและการนำทหาร โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า. หลักการปรับพฤติกรรมมนุษย์. นครนายก.[ออนไลน์]. 2555 [เข้าถึงเมื่อ 2562/10/31]. เข้าถึงได้จาก: http://kmlo.crma.ac.th/kmnew/wp-content/uploads/2018/05/km56_17.pdf
14. ชำนาญ วงศ์มีเดือน, สุวิญ รักษ์สัตย์, ธวัช หอมทวนลม และ พระเมธาวิเชียรส. การจัดการพฤติกรรมมนุษย์ตามแนวจริตในพระพุทธศาสนา. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. (2562); 7(3): 766-778
15. ขจิต บุญประดิษฐ์ สุทัศน์ เหมทานนท์ และ จิราพร วัฒนศรีสิน. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม สำหรับนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช. วารสารกระทรวงสาธารณสุข. (2559); 26(1): 16-26.